

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2010-2011

31 JANVIER 2011

Proposition de loi visant à exonérer le personnel statutaire du secteur public en matière de condamnation aux dépens d'une procédure judiciaire

(Déposée par M. Philippe Mahoux et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

L'article 1017, alinéa 2, du Code judiciaire prévoit que :

«Tout jugement définitif prononce, même d'office, la condamnation aux dépens contre la partie qui a succombé, à moins que des lois particulières n'en disposent autrement et sans préjudice de l'accord des parties que, le cas échéant, le jugement décrète.

La condamnation aux dépens est toutefois toujours prononcée, sauf en cas de demande téméraire ou vexatoire, à charge de l'autorité ou de l'organisme tenu d'appliquer les lois et règlements prévus aux articles 579, 6°, 580, 581 et 582, 1° et 2°, en ce qui concerne les demandes introduites par ou contre les assurés sociaux.

Par assurés sociaux, il faut entendre : les assurés sociaux au sens de l'article 2, 7°, de la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la «Charte» de l'assuré social. [...].»

Le principe posé par cet article est donc celui de la condamnation au paiement des dépens, laquelle est en principe mise à charge de la partie succombante.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2010-2011

31 JANUARI 2011

Wetsvoorstel houdende vrijstelling van het statutair personeel van de openbare sector van de veroordeling tot betaling van de kosten van een gerechtelijk proces

(Ingedien door de heer Philippe Mahoux c.s.)

TOELICHTING

Artikel 1017, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt het volgende :

«Tenzij bijzondere wetten anders bepalen, verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten, onverminderd de overeenkomst tussen partijen, die het eventueel bekraftigt.

«Behalve wanneer het geding roekeloos of tergend is, wordt de overheid of de instelling, belast met het toepassen van de wetten en verordeningen bedoeld in de artikelen 580, 581 en 582, 1° en 2°, ter zake van vorderingen ingesteld door of tegen de sociaal verzekeren persoonlijk, steeds in de kosten verwezen.

Met sociaal verzekeren worden bedoeld : de sociaal verzekeren in de zin van artikel 2, 7° van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het «Handvest» van de sociaal verzekerde. [...].»

Het uitgangspunt van dit artikel is dus dat van de veroordeling tot betaling van de kosten, die in principe ten laste komen van de verliezende partij.

Cependant, le législateur a prévu une exception à ce système, en prévoyant que, dans le cadre d'un litige entre un travailleur salarié et l'autorité ou l'organisme tenu d'appliquer les lois sociales (1), les frais de justice sont toujours à charge de l'autorité ou de l'organisme concerné, sauf si la demande du travailleur est téméraire ou vexatoire.

Cette exception se fonde sur la volonté expresse du législateur d'éviter qu'un travailleur salarié ne soit amené à accepter une offre d'indemnité insuffisante émanant de l'autorité ou de l'organisme concerné, par crainte d'être condamné au paiement des frais de justice au terme d'un procès.

Force est cependant de constater que cette exception ne trouve pas à s'appliquer lorsque l'assuré social n'est pas un travailleur salarié, mais appartient au personnel statutaire du secteur public. Dans ce cas, il peut bel et bien être condamné aux dépens.

Interrogée à titre préjudiciel sur cette potentielle discrimination, la Cour constitutionnelle a relevé une différence de traitement qui n'est pas raisonnablement justifiable, dans la mesure où le risque d'être condamné aux dépens constitue une restriction de l'accès à la justice tout aussi importante pour les membres du personnel statutaire de la fonction publique que pour les travailleurs salariés.

La Cour indique que cette lacune viole les principes d'égalité et de non-discrimination.

L'arrêt ayant été rendu sur question préjudicielle (2), il s'ensuit que la disposition en question reste en l'état et que seule une initiative législative permettrait de concrétiser cette nécessaire correction.

C'est l'objectif poursuivi par cette proposition.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article modifie le texte de l'article 1017, alinéa 3, du Code judiciaire en vue d'étendre la protection prévue audit article, alinéa 2, aux membres du personnel statutaire du secteur public, étant entendu que la définition d'assurés sociaux telle que prévue à

(1) À savoir la législation en matière de sécurité sociale, de prestations familiales, de chômage, d'assurance obligatoire maladie-invalidité, de pensions de retraite et de survie, de vacances annuelles, de sécurité d'existence, de fermeture d'entreprise et les règlements accordant des avantages sociaux aux travailleurs salariés et apprentis.

(2) Arrêt n° 18/2010 du 25 février 2010 de la Cour constitutionnelle, rendu sur question préjudicielle.

De wetgever heeft wel voorzien in een uitzondering op dat systeem, wanneer het gaat om een geschil tussen een werknemer en de overheid of instantie die wordt geacht de sociale wetten toe te passen (1). In dat geval zijn de gerechtskosten altijd ten laste van de betrokken overheid of instantie, behalve wanneer het geding roekeloos of tergend is.

Deze uitzondering is gebaseerd op de uitdrukkelijke wens van de wetgever om te voorkomen dat een werknemer een ontoereikende schadevergoeding zou moeten aanvaarden vanwege de betrokken overheid of instantie, uit vrees om anders na afloop van het proces veroordeeld te worden tot het betalen van de gerechtskosten.

Men stelt echter vast dat deze uitzondering niet van toepassing is wanneer de sociaal verzekerde geen werknemer is maar lid van het statutair personeel van de openbare sector. In dat geval kan hij namelijk wel worden veroordeeld tot het betalen van de kosten.

Na een prejudiciële vraag over mogelijke discriminatie, heeft het Grondwettelijk Hof besloten dat het hier gaat om een ongelijke behandeling die niet redelijk te verantwoorden is, aangezien het risico om te worden veroordeeld tot het betalen van de kosten een even grote beperking van de rechtstoegang inhoudt voor de leden van het statutair personeel van de openbare sector, als voor de werknemers.

Het Hof wijst erop dat deze lacune de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie schendt.

Hoewel er nu een arrest is over de prejudiciële vraag (2), blijft de bepaling in kwestie wel bestaan en kan de nodige wijziging alleen door een wetgevend initiatief worden geconcretiseerd.

Dat streeft dit voorstel na.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Het artikel wijzigt de tekst van artikel 1017, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, met het oog op de uitbreiding van de bescherming waarin het tweede lid van dit artikel voorziet tot het statutair personeel van de openbare sector, met dien verstande dat de definitie

(1) Het gaat hier meer bepaald om de wetgeving inzake sociale zekerheid, gezinsbijdrage, werkloosheid, verplichte verzekering voor ziekte en invaliditeit, rust- en overlevingspensioenen, jaarlijkse vakantie, bestaanszekerheid, sluiting van een onderneming, alsook de reglementen die sociale voordeelen toekennen aan de werknemers en de leerlingen.

(2) Arrest nr. 18/2010 van 25 februari 2010 van het Grondwettelijk Hof, gewezen op prejudiciële vraag.

cet alinéa ne vaut que pour l'application de l'article 1017 du Code judiciaire.

Philippe MAHOUX.
Hassan BOUSETTA.
Ahmed LAAOUEJ.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 1017 du Code judiciaire, modifié en dernier lieu par la loi du 27 décembre 2006, remplacer l'alinéa 3 par la disposition suivante :

«Par assurés sociaux, il faut entendre au sens du présent article : les assurés sociaux au sens de l'article 2, 7°, de la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la «Charte» de l'assuré social, d'une part et les membres du personnel statutaire du secteur public, d'autre part.»

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

23 décembre 2010.

Philippe MAHOUX.
Hassan BOUSETTA.
Ahmed LAAOUEJ.

van «sociaal verzekeren» zoals ze in dit lid wordt vermeld, alleen geldt voor de toepassing van artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 27 december 2006, wordt het derde lid vervangen als volgt :

«Onder sociaal verzekeren in de zin van dit artikel dient te worden verstaan : de sociaal verzekeren in de zin van artikel 2, 7° van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het «Handvest» van de sociaal verzekerde enerzijds, en de leden van het statutair personeel van de openbare sector anderzijds.»

Art. 3

Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

23 december 2010.